Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

VN/3772/2024-MMM-9

22.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
maatalousjaosto 23.10.2024

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema 1: Metso- ja Helmi-ohjelmat tilanne ja rahoitus
Teema 2: Toimet PL:sta 30 Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta
Teema 3: Hallitusohjelman kirjaus: Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aktiivisessa ruoantuotannossa olevien peltojen saamiseksi korvauskelpoisuuden piiriin. Tilannekatsaus.

Kirjallisena asiantuntijalausuntonamme esitämme edellä mainittujen teemojen osalta seuraavaa.

Teema 1: Metso- ja Helmi-ohjelmat tilanne ja rahoitus (metsäneuvos Ville Schildt)

Momentti 30.40.45. Luonnonhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ehdotetaan myönnettäväksi 11 027 000 euroa eli määräraha pysyy vuoden 2024 tasolla. Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla tuen maksamiseen metsänomistajille metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi. Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elinympäristöohjelmaa. Määrärahasta 7,327 miljoonaa euroa on kohdennettu metsätalouden ympäristötukeen, 2,0 miljoonaa euroa vesiensuojeluhankkeisiin, metsäluonnon hoitohankkeisiin ja kulotukseen sekä 1,7 miljoonaa euroa Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 2025 talousarvioesityksessä Suomen metsäkeskukselle (SMK) metsäluonnon hoidon edistämiselle seuraavat alustavat METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutukseen liittyvät toiminnalliset tulostavoitteet:

— metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella, metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla, maanomistajalähtöisillä hankkeilla ja kulotuksella noin 3 600 hehtaarin alueella,
— vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita,
— ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 1 200 hehtaarin alueella,
— palautetaan vesiä 13 suojelusuolle ympäröiviltä alueilta sekä
— perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja 13 kpl.

SMK:n valtionavun säästöihin liittyen se luopui ympäristötukineuvonnasta vuoden 2024 alusta. Uusi metsätalouden kannustejärjestelmä (Metka) on vaatinut uuden tietojärjestelmän (Sampo) rakentamisen SMK:ssa. Sampo-järjestelmän valmistuminen on viivästynyt. Tämä on hidastanut ympäristötukihakemusten päätöksentekoa sekä tuen sähköistä hakemista. Edellä mainitusta syistä METSO-ohjelman mukaisia ympäristötukivaroja jää käyttämättä vuonna 2024 ja ne siirtyvät kolmivuotisina siirtomäärärahoina tuleville vuosille. Arvio on, että vuonna 2024 ympäristötukivaroja käytettäisiin noin 3,5–4 miljoonaa euroa eli noin puolet vuodelle 2024 myönnetyistä ympäristötukivaroista.

METSO- sekä Helmi-ohjelmiin kuuluviin luonnonhoitohankkeisiin sekä kulotukseen on määrärahasta esitetty yhteensä 3,7 miljoonaa euroa. Henkilöstövähennykset SMK:ssa alkuvuonna 2024 kohdistuivat tehtäviin, joissa on tehty suurin osa luonnonhoitohankkeiden suunnittelutyöstä. Metsäalan toimijoiden kiinnostus luonnonhoitohankkeiden valmisteluun on ollut oletettua vähäisempää.

Helmi-elinympäristöohjelmaan kuuluvat luonnonhoitohankkeet, joissa mm. ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella. Yksityisten metsänomistajien kiinnostus puustoisten soiden ennallistamiseen on ollut alhainen. SMK:n mukaan tärkein syy tähän on ollut, että ennallistamistoimien yhteydessä saatu puunmyyntitulo pienentää julkisen tuen määrää. Ratkaisuja ongelman poistamiseksi valmistellaan virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä EU:n valtiontukisäätelyn mahdollistamissa puitteissa.

SMK:n arvio (syyskuu 2024) on, että vuodelle 2024 osoitetuista luonnonhoidon määrärahoista siirtyy noin 6-6,5 milj. euroa vuodelle 2025.

Vuosia 2014-2025 koskevasta METSO-ohjelmasta on menossa ulkopuolinen arviointi ja maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö valmistelevat tällä hetkellä uutta vuodesta 2026 alkavaa METSO-ohjelmaa. Helmi-ohjelman väliarviointi on myös tarkoitus tehdä vuodenvaihteessa 2024-2025.

SMK ei tule pääsemään vuoden 2025 loppuun mennessä sille METSO-ohjelmassa asetettuun 82 000 hehtaarin pinta-alatavoitteeseen metsätalouden ympäristötuessa ja luonnonhoidossa. SMK aloitti vuonna 2023 sille vuoteen 2030 asetettujen Helmi tavoitteiden (10 000 ha soiden ennallistamista, 100 kpl vesien palautuksia suojelusoille, 100 kpl suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja perustetaan tai kunnostetaan) toteutuksen. Tämä ei ole kuitenkaan edennyt siten, kuin kokonaistavoitteeseen pääseminen edellyttäisi.

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee SMK:sta koskevaa vuoden 2025 tulossopimusta siten, että siihen tulisi SMK:lle tavoite tehdä ministeriölle vuosia 2025-2030 käsittävä suunnitelma kuinka METSO- ja Helmi-ohjelmissa asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin.

SMK:n vuoden 2025 tulosohjauksessa on tarkoitus myös ottaa huomioon varautuminen vuoden 2025 aikana päätettävän ja vuodesta 2026 alkavan uuden METSO-kauden toimeenpanoon sekä varautuminen EU:n ennallistamisasetuksen kansallisen suunnitelman laatimiseen ja suunnitelman toimeenpanoon arviolta vuodesta 2027 alkaen.

Kansallisen ennallistamissuunnitelman toteutus tulee todennäköisesti edellyttämään selvästi korkeampaa ennallistamisen ja luonnonhoidon toteutustasoa kuin mitä Helmi- ja METSO-ohjelmissa on asetettu.

Metsäluonnon hoidon edistämisen tukimuodot ovat pääsääntöisesti metsänomistajien keskuudessa hyvin kysyttyjä eikä tämä ole esteenä asetettujen määrällisten tavoitteiden saavuttamiselle.

Teema 2: Toimet PL:sta 30 Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta (erityisasiantuntija Sanna Tikander)

Vuonna 1992 Itämeren suojelukomissio (HELCOM) listasi Itämeren suurimpia kuormituslähteitä eli hot spoteja. Suomen ainoa jäljellä oleva ns. hot spot on Saaristomeren valuma-alueen maatalouden hajakuormitus. Toimeenpanon toteuttamiseksi Suomessa on käynnistetty Saaristomeriohjelma.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus jatkaa Saaristomeriohjelmaa painottaen mittakaavaltaan merkittäviin ravinnekierron parantamisiin johtavia toimenpiteitä, kuten eläinperäisen ravinteen kiertoa, maaperän pidätyskyvyn parantamista oleellisilla osuuksilla ja ravinteiden poistoa vesistöistä. Lantafosforin kierrättämistä ravinnealijäämäisille alueille edistetään ja kehitetään tapoja pitää ravinteet pellossa hyödyntämällä luonnon omia ekosysteemejä mm. peltomaan rakenteesta huolehtimalla ja parantamalla valuma-alueiden vesienhallintaa. Lisäksi monipuolistetaan maanparannusaineiden hyödyntämistä, kuten kipsi-, kuitu- ja rakennekalkkikäsittelyitä niin, että viljelijöillä on vaihtoehtoja valita itselleen parhaiten sopivia ratkaisuja. Kiertotaloutta hyödyntämällä vähennetään kalankasvatuksen ravinnepäästöjä. Saaristomeren valuma-alueen alkutuotannossa ja ympäristöluvituksessa kiinnitetään huomiota ravinnepäästöjen vähenemiseen.

MMM:n toimenpiteet edistävät Saaristomeri-ohjelman tavoitteita valtakunnallisesti. Esimerkiksi lantafosforin kierrättäminen ylijäämäisiltä alueilta ravinnealijäämäisille alueille edellyttää vastaanottokapasiteetin, käsittely- ja viljelymenetelmien ja logistiikan kehittymistä ja käyttöönottoa muuallakin kuin Saaristomeren alueella, ja muualla kehitetyt menetelmät ja toimialan yleisen kannattavuuden paraneminen edistävät myös Saaristomeren alueella tapahtuvien toimien etenemistä.

Tuet ja avustukset ovat toimijoille vapaaehtoisia, joten ei voida antaa tarkkaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuutta toimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun. Toimenpiteiden kohdentumista niitä tarvitseville alueille ohjataan erilaisilla kriteereillä. Esimerkiksi CAP-suunnitelman suojavyöhyketoimenpiteen kohdentumista vesistöjen kannalta parannettiin vuoden 2024 alusta lähtien ja ravinteiden kierrätysten kokeiluohjelman investointiavustuksiin asetettiin vuoden 2024 alusta kriteereitä, joiden avulla painotetaan erityisesti Saaristomeri-ohjelman tavoitteita tukevia investointeja. Lisäksi biokaasulaitosten ravinnekierrätystuen vaikuttavuutta tehostetaan antamalla tarjouskilpailussa etua sellaisille biokaasulaitoksille, jotka sijaitsevat fosforiylijäämäisessä maakunnassa (Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa), ja laitoksille joiden ympäröivien vesistöjen tila on tyydyttävä.

MMM on yhdessä YM kanssa osallistunut Saaristomeri-ohjelman koordinointiin. Alueelle on laadittu yhteistyössä päivittyvä työsuunnitelma, edistetään paikallisten toimien käynnistymistä sekä tulos- ja vaikuttavuusperusteisten rahoitusten kehittymistä ja valmistellaan YM:n johdolla hot spotin poistosuunnitelmaa.

Saaristomeri-ohjelmaa tukeva ravinteiden kierrätyksen rahoitus on vähenemässä merkittävästi. Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman TKI-rahoitus päättyy vuoden 2025 lopussa ja investointitukien rahoitusvara on pienentynyt. Ravinnekiertotuelle ei ole osoitettu jatkoa 2026 jälkeen. Pääpaino Saaristomeri-ohjelmaa tukevien toimien rahoituksesta ohjautuu jatkossa CAP-suunnitelman kautta, jonka tavoitteita ovat aktiivinen ruuantuotanto, ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous sekä uudistuva ja monipuolinen maaseutu. Osana ympäristöimenpiteitä rahoitetaan myös Saaristomeri-ohjelman kannalta oleellisia toimenpiteitä.

Alla esitetään lyhyesti pääluokan 30 toimet ja niiden tilanne Saaristomeren tilan parantamiseksi ja poistamiseksi HELCOM:n ns. hotspot listalta:

1) **CAP-suunnitelman toimenpiteet** (mm. momentti 30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset ja momentti 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) **vastaavat monin tavoin toimenpidetarpeisiin**. Suojavyöhykkeet, talviaikainen kasvipeite, kerääjäkasvit, maaperän hyvä hoito ja ravinteiden tarkka käyttö ja kierrätyksen edistäminen ovat kaikki tärkeitä vesiensuojelutoimenpiteitä, joihin CAP-suunnitelmassa panostetaan. Lisäksi Neuvo2030-neuvonnalla lisätään tietoa toimenpiteiden toteuttamisen tärkeydestä. Muun muassa suojavyöhykkeiden kohdentumista on tarkennettu vuoden 2024 alusta lähtien.

2) **Kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien tuet momentilta 30.10.40**

   Investointituella tuetaan ensisijaisesti ravinnekierrätystä edistäviä mikro- ja PK-yritysten tuotantomittakaavaisia investointeja alan koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin. Rahoitusta on jaettu osana Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman kokonaisuutta (RKKO). Kokeiluohjelman TKI- ja investointituet yhdessä ovat edistäneet biokaasu-, lannankäsittely- , ravinnekierrätys- ja hiilensidonta-alan ketjua ideoinnista ja tuotekehityksestä aina tuotantomittakaavan toimintaan saakka.

   Kokeiluohjelmakokonaisuudella on edistetty laajasti ravinteiden kierrätyksen kiertotaloutta ja biomassoissa olevien ravinteiden ja energian talteenottoa ja uudelleen käyttöä vuodesta 2020 lähtien. TKI-hankkeisiin on sidottu rahaa 65 hankkeeseen elokuusta 2020 lähtien yhteensä noin 9 milj. euroa. Myönteisen investointitukipäätöksen on saanut 9 hanketta, joiden yhteinen tukisumma on noin 11,2 milj. euroa. Hankkeiden yhteenlaskettu kokonaiskustannusarvio, eli hyöty ravinnekierrätysalalle, on yli 25 milj. euroa. Lisäksi on toteutettu erillisiä teemahankkeita ja toimialan tutkimuksia ja selvityksiä. Hankkeista 8 kpl on sijoittunut Saaristomeren valuma-alueelle.

   Vuoden 2024 alusta lähtien investointitukien hakemusten pisteytyksessä arvioidaan, miten investointi toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen Saaristomeriohjelman painotuksia. Investoinnin ei tarvitse olla fyysisesti Saaristomeren alueella, mutta pisteytyksessä huomioidaan esimerkiksi investoinnin monistettavuus Saaristomerelle sekä hyödyt Saaristomeren alueen ravinteiden kierrätykseen.

   Vuoden 2024 viimeinen hakujakso päättyi syyskuun lopussa ja hankekäsittely on käynnissä. Päätökset hakemuksista tehdään vuoden loppuun mennessä. Ennen viimeisiä päätöksiä investointirahoitukseen on käytettävissä aikaisempien vuosien rahoitusta noin 0,6 milj. euroa ja TKI-rahoitusta 2,4 milj. euroa.

   Vuoden 2025 talousarvioehdotuksessa momentille 30.10.40 esitetään investointirahoitusta 0,6 milj. euroa. Investointitukia jaetaan osana Saaristomeri-ohjelman toteutusta. TKI-rahoitukseen (mom. 30.40.22) ei esitetä rahoitusta ja se päättyy vuoden 2025 lopussa.

3) Ravinnekiertotuki (30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla)

Ravinnekiertotuki on toimintatuki biokaasulaitoksille, jotka vastaanottavat kotieläinten lantaa tai vesikasvillisuuden biomassaa ja tuottavat niistä biokaasua ja markkinoille saatettavia jalostettuja lannoitevalmisteita. Ravinnekiertotuen tavoitteena on lisätä lannan käyttöä biokaasun ja kierrätyslannoitteiden raaka-aineena sekä siirtää kotieläintuotantoon keskittyneiltä alueita ylimääräisiä ravinteita käytettäväksi alueille, jossa ylijäämää ei ole. Tuen tavoitteena on myös tuoda kierrätyslannoitteet laajemman käyttäjäkunnan saataville, edistää kierrätyslannoitemarkkinoiden syntymistä sekä vähentää riippuvuutta tuontilannoitteista.

Tuki myönnetään avoimessa tarjouskilpailumenettelyssä, jossa tuen perusteena ovat vastaanotetut ja käsitellyt fosforikilogrammat. Tukea maksetaan kolmen vuoden ajan laitokseen käsittelyyn otettujen tukikelpoisten fosforikilojen mukaisesti. Tarjouskilpailun pisteytyksessä etua saa mm. siitä jos biokaasulaitos sijaitsee fosforin suhteen ylijäämäisellä alueella. Ensimmäinen tarjouskilpailu järjestettiin keväällä 2024, jonka perusteella viidelle laitokselle myönnettiin ravinnekiertotukea yhteensä noin 5 miljoonaa euroa vuoden 2026 loppuun asti. Tuen avulla näissä biokaasulaitoksissa tullaan prosessoimaan noin 550 000 kilogrammaa fosforia kierrätyslannoitevalmisteiksi. Näistä laitoksista kaksi sijaitsee Saaristomeren vaikutusalueella.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti, maa- ja metsätalousministeri Essayah’n toimeksiannosta maa- ja metsätalousministeriössä parhaillaan selvitetään mahdollisuutta tukea ravinnekierrätystä teknologianeutraalisti, jossa nykyistä ravinnekiertotukea voitaisiin myöntää biokaasulaitosten lisäksi myös muille ravinnekierrätystä toteuttaville laitoksille. Virkamiesselvityksen mukaan ei ole kuitenkaan olemassa sellaista valtiontukipohjaa, jonka perusteella voitaisiin myöntää tukea sekä biokaasulaitoksille että muille ravinnekierrätyslaitoksille. Tästä syystä tarvittaisiin uusi rinnakkainen tukijärjestelmä, jota nyt selvitetään.

Biokaasulaitosten ravinnekiertotuen valtiontukipohjana on yleinen ryhmäpoikkeusasetus. Teknologianeutraalin ravinnekiertotuen valtiontukipohjaksi voisi sopia esimerkiksi ilmasto-, energia- ja ympäristöalan valtiontuen suuntaviivat, mikä edellyttää tuen notifioinnin komissiolle. Tähän liittyvät neuvottelut komission kanssa ovat parhaillaan käynnissä. Teknologianeutraalin ravinnekiertotukeen ei ole osoitettuna omaa rahoitusta eikä biokaasulaitosten ravinnekiertotukeenkaan ole enää paljoa rahaa jäljellä (3,4 milj. euroa), joten rahoituksen varmistaminen on erityisen tärkeää jatkossakin, jos kyseistä tukea halutaan jatkaa.

- Biokaasulaitosten ravinnekiertotuki:
    - TA2023: 4 milj. euroa 2023-2025
    - TA2024: 5 milj. euroa 2024-2026
    - Näistä seuraavaan tarjouskilpailuun on käytettävissä 3,4 miljoonaa euroa. Uusi tarjouskilpailu mahdollista käynnistää heti, kun nähdään, miten tuen toimeenpano käytännössä toimii ja ilmeneekö muutostarpeita.

    - Kehyksessä ei ole jatkoa. Rahoituksen pitkäjänteisyys kannustaisi uusiin investointeihin ja olisi tärkeä siirtymävaiheen tuki-instrumentti kierrätyslannoitteiden markkinoiden luomiseen.
- Teknologianeutraaliin ravinnekiertotukeen ei toistaiseksi ole osoitettuna erillistä määrärahaa ja biokaasulaitoksille suunnatun ravinnekiertotuen jakaminen puolestaan heikentäisi molempien tukijärjestelmien vaikuttavuutta.

4) MMM:n **tuet vesiympäristön käyttöön ja tilaan sekä vesienhallintaan ja tulvasuojeluun** ja MMM:n **rahoitukset kalataloudellisiin kunnostuksiin sekä kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen (momentti 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen ja momentti 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen)** edesauttavat osaltaan Saaristomeren tilan parantamispyrkimyksiä ja meren ravinteiden hyödyntämistä sekä edistävät alueen toimenpiteitä Saaristomeren poistamiseksi HELCOMin ns. hotspot-listalta. Rahoituksessa ei ole erityistä aluekohdennusta Saaristomerelle.

Pääluokan 30 toimet, jotka edistävät Saaristomeren poistamista HELCOMin ns. Hot spot-listalta. Tuet ja avustukset ovat toimijoille vapaaehtoisia, joten ei voida antaa tarkkaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuutta toimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

Momentti			**Huomioita**
		euroa	
30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset			
	Biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit	600 000	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen, kansallinen rahoitus ensisijaisesti ravinnekierrätystä edistäviin investointeihin, valtakunnallinen
	Cap2023-2027: biokaasulaitosinvestoinnit	5 000 000	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen, koko kauden 2023-2027 suunniteltu rahoitus
	Cap2023-2027: ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävät investoinnit maatiloilla sis. peruskuivatusinvestoinnit	47 999 600	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen, koko kauden 2023-2027 suunniteltu rahoitus
30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit			
	Cap2023-2027: Ympäristökorvaukset	188 630 000 (Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.)	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
	Cap2023-2027: Luonnonmukainen tuotanto	76 122 000	Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen
	Cap2023-2027: Neuvonta	7 964 000	Sisältää kaiken neuvonnan, ei erillistä Saaristomeri-kohdennusta
	Cap2023-2027: Ei-tuotannolliset investoinnit (ml. kosteikkoinvestoinnit)	3 000 000	Sisältää kaikki ei-tuotannolliset investoinnit, Saaristomeri sisältyy kokonaisuuteen.
30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen			
	Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden riskienhallintaa parantavat tulvasuojelu- ja muut hankkeet	3 000 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinnekuormitukseen
	Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	2 757 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinnekuormitukseen
30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen			
	EMKVR-ohjelman tuet kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen sekä vajaasti hyödynnettyjen lajien menekinedistämiseen. Vesiviljelyn investoinnit, ml. levien kasvatus.	22 945 000	Haettavissa valtakunnallisesti ja kohdentuu hakijoiden aktiivisuuden mukaan pääosin muualle kuin ravinnekuormituksen vähentämiseen.

Teema 3: Hallitusohjelman kirjaus: Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aktiivisessa ruoantuotannossa olevien peltojen saamiseksi korvauskelpoisuuden piiriin. Tilannekatsaus. (neuvotteleva virkamies Heini Lehtosalo)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjaus, jossa todetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aktiivisessa ruuantuotannossa olevien peltojen saattamiseksi korvauskelpoisuuden piiriin. Hallitusohjelman tavoite täytetään siten, että korvauskelpoisuuden siirtomahdollisuus tilojen välillä loppuu 31.12.2024 ja vuodesta 2025 alkaen mahdollisesti vapautuva korvauskelpoisuus jaetaan hallinnon toimesta pitkään viljelyssä olleille korvauskelvottomille lohkoille. Mikäli korvauskelpoisuutta vapautuu, hallinto jakaa korvauskelpoisuutta hallitusohjelman mukaisesti ensimmäisen kerran keväällä 2025.

Valtioneuvosto on päättänyt hallitusohjelman mukaisesta toimintatavasta huhtikuussa 2024 (Vna 158/2024 §16a). Käytännössä kirjaus toteutetaan niin kutsutulla korvauskelpoisuuden jakomallilla, jossa hallinto voi hyväksyä korvauskelvottoman pellon korvauskelpoiseksi. Kunkin vuoden jakovara määräytyy sen mukaan, kuinka korvauskelpoinen ala muuttuu edelliseen vuoteen verrattuna. Jakovaran määrittelyssä otetaan lisäksi huomioon arvio tilapäisesti maatalouskäytön ulkopuolella olevasta korvauskelpoisesta alasta. Mahdollisesti jaettavissa olevasta jakovarasta vähennetään tilusjärjestelyihin ja pieniin peltolohkon muotoa parantaviin lisäyksiin tarvittava pinta-ala. Hallinto hyväksyy korvauskelvottomat peruslohkot korvauskelpoisiksi viljelyvuosien lukumäärän mukaan siten, että korvauskelpoisiksi hyväksytään ensin peruslohkot, jotka ovat olleet viljelyssä pisimpään ilman korvauskelpoisuutta. Peruslohko hyväksytään korvauskelpoiseksi kunkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella käytettävissä olevan jakovaran puitteissa. Korvauskelpoisuuden jakomalli ei lisää korvauskelpoisten peltojen määrää, joten sillä ei ole merkittäviä määrärahavaikutuksia.

Tilojen välisen korvauskelpoisuuden siirtomahdollisuus päättyy vuoden 2024 lopussa. Muutosta esitetään toteutettavaksi eräiden pinta-alaperusteisten tukien maksamisen yleisistä edellytyksistä annettavan valtioneuvoston asetuksen muutoksen yhteydessä. Asetusmuutos tulisi voimaan 1.1.2025. Hallitusohjelman mukaisista muutoksista on tiedotettu viljelijöitä lokakuussa 2024.

Korvauskelpoisuus on peltolohkon ominaisuus, joka on alun perin otettu käyttöön, jotta määrärahojen menekkiä voitaisiin hallita. Nykyisellä politiikkakaudella 2023–2027 korvauskelpoisuus rajaa mahdollisuuksia ympäristökorvauksen, luonnonhaittakorvauksen ja luomukorvauksen sekä eräiden kansallisten pinta-alaperusteisten tukien maksamiseen. Suomen CAP-suunnitelmassa todetaan lisäksi, että korvauskelpoisuuden tarkoituksena on rajoittaa pellon raivausta ilmaston muutoksen hillitsemiseksi.